

Jak byste označila vztah místních lidí k památce?

Kostel tvoří součást identity nejen Žďárských, ale i obyvatel širokého okolí. Památka UNESCO je prestižní značka. Máme velké štěstí, že se kostel dochoval. Část areálu kostela – ambit a pole poutníků – je v průběhu dne volně přístupná. Míří sem každodenně mnoho lidí. Je to krásné a povznášející místo. Někdy se setkáváme s nepochopením, proč některé opravy probíhají tak, jak probíhají, nebo proč jsou tak zdoluhavé a finančně náročné. Je třeba o nich mluvit, vysvětlovat souvislosti a důvody. To pomáhá.

Viděl jsem miniaturní kancelář paní kastelánky v jedné z předsíní, vejde se do ní nejvýše jedna osoba. Kostelu evidentně chybí zázemí. V jaké fázi je vybudování návštěvnického centra?

Návštěvnické centrum je nezbytné, kostel nemá ani pokladnu a sociální zázemí. Řeší se to dlouhodobě a zatím neúspěšně či pouze provizorně. Město ve spolupráci s farností vypsallo architektonickou soutěž. Výsledek je již znám a je dostupný na webových stránkách České komory architektů, a to včetně hodnocení poroty. Další kroky budou záležet zejména na obou zmíněných subjektech.

Prý byla proti soutěži sepsána i místní petice.

Objevila se v době vyhlášení soutěže, ale podle mých informací proběhly diskuse a hroty už nejsou tak ostré. Příjezd ke kostelu, auty či autobusem, nutně musí vést obytnou částí města. Památku nepřemístíme, nezměníme ani obytnou zónu. Společnost obecně vyvíjí tlak na bezbariérový přístup k památkám a existenci základních služeb, včetně sociálního zázemí. Zároveň je třeba zachovat kvalitu bydlení ve stávajících rodinných domcích v okolí areálu kostela. Oba pohledy jsou pochopitelné, proto je nezbytné najít kompromis.

Kostel je národní kulturní památka a současně památka UNESCO. Doplňují se tyto dva režimy ochrany, nebo si někdy konkurují?

K žádnému tření nedochází. K objektu je přístupováno dle platných zákonů, včetně všech mezinárodních smluv. Samotný fakt, že je objekt národní kulturní památkou, je závazkem, prestižní označení památkou UNESCO ho jen umocňuje.

Dohlíží UNESCO na stav památky?

NPÚ dělá každoroční monitoring a komunikuje situaci s ústředím UNESCO. Za dobu svého

působení jsem nezaznamenala žádný podnět. Předpokládám tedy, že je vše v pořádku. Největším závazkem pro všechny zúčastněné je stavba samotná. Je to neobyčejný objekt. Pro mnohé, kteří se obnovy účastní, je práce na kostele srdeční záležitostí.

Hlavní obnova skončila, co bude dál?

Právě v těchto dnech začínají práce na obnově ambitu, na kterou se farnosti podařilo opětovně získat prostředky z evropských fondů. Obnovena by měla být mj. štuková výzdoba interiéru ambitu, na vstupní brány budou doplněny chybějící sochy ctností, opraveny budou vnější omítky. Ještě mě napadá jedna zajímavá záležitost, restaurovány by měly být i varhany kostela.

Před námi toho je ale mnohem víc. Údržba každého objektu, nejen kulturní památky či dokonce památky UNESCO, a péče o něj je nekončícím kontinuálním procesem.

Rozhovor vedl

MgA. Vilém FALTÝNEK

NPÚ, Generální ředitelství v Praze

faltynek.vilem@npu.cz

15 let Programu podpory pro památky světového dědictví

V oblasti památkové péče Ministerstvo kultury disponuje řadou příspěvkových a dotačních programů, jejichž prostřednictvím jsou finančně podporovány kulturní památky, památkové zóny a rezervace, ale také kulturní aktivity v památkové péči. Do portfolia těchto titulů, jež se během let rozšiřuje, náleží také Program podpory pro památky světového dědictví, který je v letošním roce vyhlašován již popatnácté.

Program podpory pro památky světového dědictví zřídilo Ministerstvo kultury pod původním názvem Podpora pro památky UNESCO v roce 2007 a poprvé jej vyhlásilo pro rok 2008. Jeho účelem je dostát závazkům, které České republice vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, a zajistit tak podporu památek České republiky zapsaných na Seznamu světového dědictví (dále jen „Seznam“) a podporu památek, u kterých byl či bude podán návrh na nominaci na Seznam, a jsou tedy zařazeny na tzv. Národní indikativní seznam.¹ Z dotace Programu pod-

pory pro památky světového dědictví lze hradit až 70 % celkových nákladů na projekt.

Vývoj programu v letech 2008–2021

Celkově bylo v Programu podpory pro památky světového dědictví od jeho počátku do roku 2021² včetně přijato 591 žádostí požadujících 223 986 tis. Kč, podpořeno bylo 373 žádostí částkou ve výši 94 305 tis. Kč. Objem finančních prostředků, který je na program alokován, se v průběhu let měnil dle možností státního rozpočtu. Obr. 1 zobrazuje vývoj rozpočtu programu a to, jakou celkovou částkou byly v daném roce podpořeny žádosti. V každém roce přesahovala suma požadavků žadatelů finanční možnosti programu, což dokládá zájem o něj. Nejvyšším rozpočtem, 18 mil. Kč, disponoval program v roce 2008 při svém vzniku. V tomto roce bylo podpořeno 74 % přihlášených projektů celkovou částkou 17 716 876 Kč. V následujících letech rozpočet programu výrazně klesl z důvodu nedostatku finančních prostředků ve státním rozpočtu. Nejčastěji program disponoval částkou 6 mil. Kč, což nestačovalo k pokrytí finančních nákladů požadovaných žadatelů.

Obr. 2 ukazuje, o kolik převyšuje souhrnná požadovaná částka (součet finančních požadavků ze všech žádostí v daném roce) skutečně rozdělené finanční prostředky. V prvním roce programu, kdy byl rozpočet 18 000 tis. Kč, byl celkový požadavek 43 žádostí na 39 412 tis. Kč, rozděleno bylo 17 717 tis. Kč. Průměrně je všemi žadateli v jednom roce žádáno o 15 999 tis. Kč, rozděleno je v průměru 6 735 tis. Kč. Nejméně finančních prostředků bylo rozděleno v roce 2021 (3 889 tis. Kč), v tomto roce bylo také podpořeno nejméně žádostí, bylo jich nejméně podáno a celkový objem požadovaných prostředků byl ve výši 8 695 tis. Kč, což je důsledkem nestabilní pandemické situace.

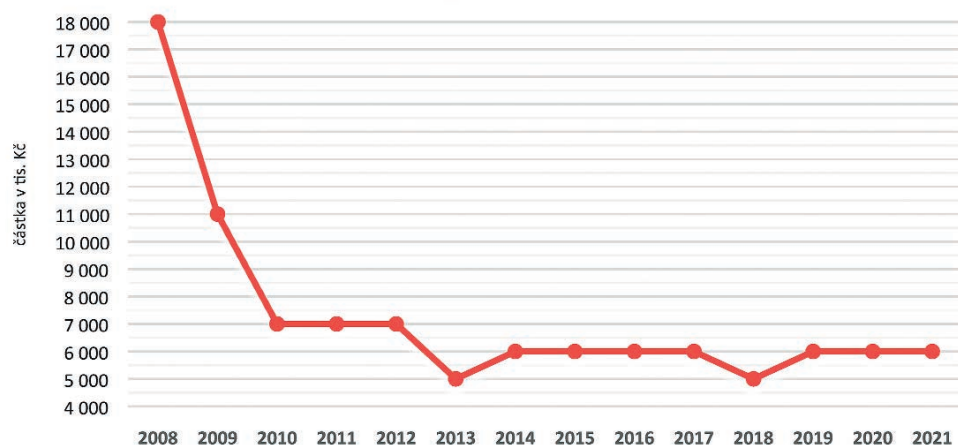
Nejnižší udělenou dotací ve výši 25 tis. Kč byl podpořen projekt Hlohovec, podlužácká

■ Poznámky

1 Program není určen pro projekty, jež rozvíjejí hodnoty nematného kulturního dědictví zapsaného na Reprezentačním seznamu nematného kulturního dědictví lidstva, jelikož podporu daného zajišťuje jiný dotační titul Ministerstva kultury – Podpora tradiční lidové kultury.

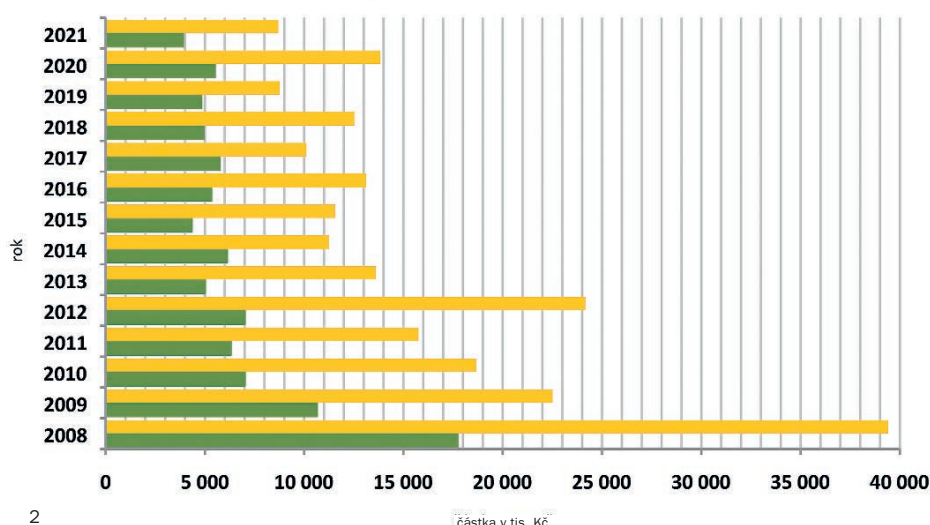
2 Rok 2022 prozatím v této fázi nelze vyhodnotit, je možné pouze konstatovat, že do výzvy pro rok 2022 bylo přijato 30 žádostí a celková požadovaná částka činí 8 882 tis. Kč.

Vývoj rozpočtu programu v letech 2008–2021

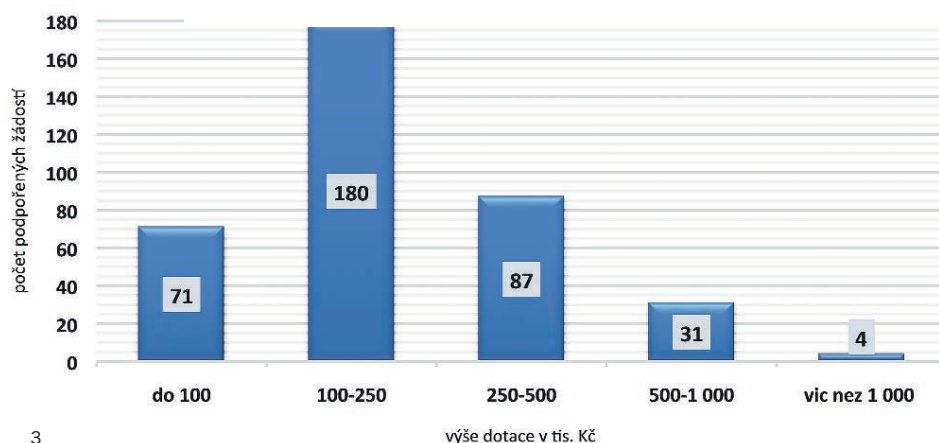
1

Skutečnost vs. požadavek v letech 2008–2021

2

Rozdělení počtu dotací dle výše poskytnuté dotace

3

Obr. 1. Vývoj rozpočtu Programu podpory pro památky světového dědictví. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 2. Skutečně vyplacené prostředky vs. požadavek. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 3. Rozdělení počtu dotací dle výše poskytnuté dotace. Zpracovali: autoři článku.

obec jako součást památky UNESCO, v roce 2012, žadatelem byla fyzická osoba. Požadovaná dotace byla 26 tis. Kč, projektu tedy bylo vyhověno 96 % z požadované částky. Nejvyšší udělená dotace činila 3 576 tis. Kč a udělena byla v roce 2008. Dotaci získal projekt Zvukový průvodce „O všech památkách UNESCO na všech památkách UNESCO“, žadatelem byla organizace České dědictví UNESCO, o. p. s.

Průměrně se dotace pohybuje ve výši 253 tis. Kč. Obr. 3 rozděluje počet podpořených projektů dle výše poskytnuté dotace. Nejvíce projektů bylo podpořeno částkou v rozmezí 100 až 250 tis. Kč (180 projektů).

Nejvíce žádostí bylo hodnoceno v roce 2009 (59). Nejméně žádostí bylo podáno v roce 2021 (22), což lze vysvětlit dopady stále přetrvávající covidové pandemie a celkovou nejistotou doby. Nejvíce žádostí bylo podpořeno v roce 2009 (34), nejméně v roce 2019 (16). Průměrně se každoročně do programu přihlásí 42 žádostí, podporu získá v průměru 26 projektů, tedy 63 %. Detailní přehled o počtech žádostí a procentu podpořených v jednotlivých letech uvádí obr. 4.

Priority programu

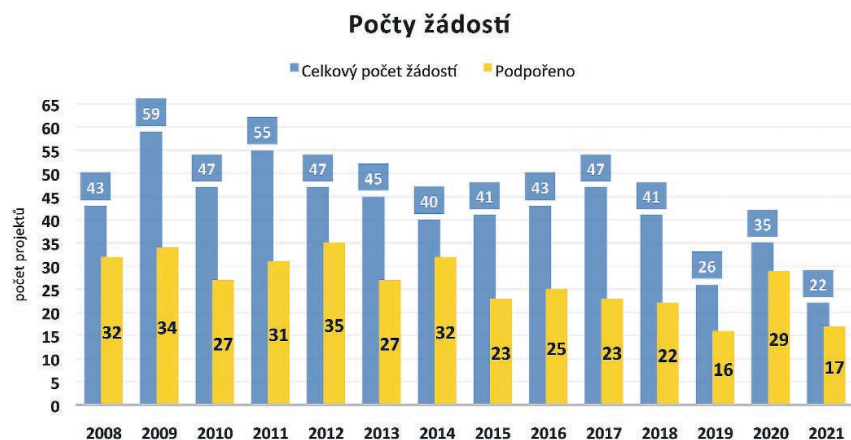
Předmětem dotační podpory jsou projekty naplňující jednu ze tří priorit programu, které jsou od začátku programu stejné:

1. tvorba Management planů a nominačních dokumentací (tvorba nových i aktualizace existujících dokumentů požadovaných při nominaci statku na Seznam světového dědictví a jeho správě);

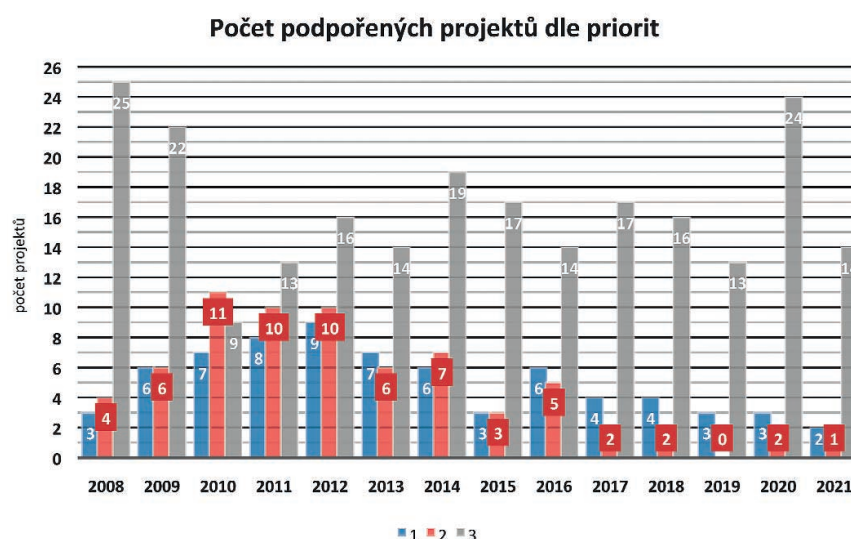
2. vědecko-výzkumné projekty prohlubující poznání o historii a hodnotách potenciálních i stávajících statků světového dědictví (např. archivní výzkum, stavebněhistorický průzkum);

3. prezentace, osvěta a edukace zaměřená na potenciální i stávající statky světového dědictví (konference, semináře, publikační projekty, osvětové výchovné projekty, odborné monografické publikace).

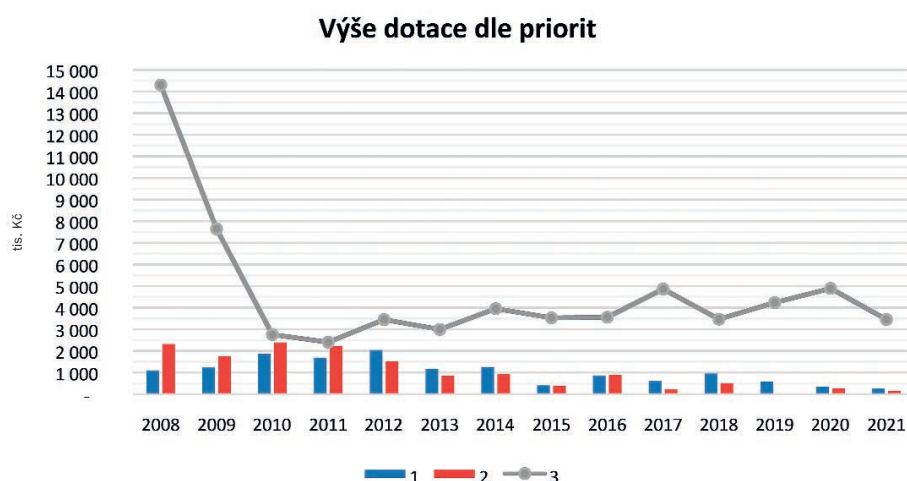
Na obr. 1 jsou vyčísleny v tisících Kč částky, kterými byly podpořeny jednotlivé priority v letech 2008–2021. Obr. 5 ukazuje, kolik žádostí bylo v jednotlivých prioritách v každém roce podpořeno. Nejvíce žádostí je vždy v prioritě

4

5

6

Obr. 4. Počty žádostí podpořených v jednotlivých letech. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 5. Počty podpořených projektů dle priorit. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 6. Výše dotace dle priorit. Zpracovali: autoři článku.

č. 3, avšak Ministerstvo kultury upřednostňuje předkládání žádostí v prioritách č. 1 a 2, protože projekty v prioritě č. 3 mohou být podpořeny prostřednictvím jiných dotačních titulů Ministerstva kultury. Obr. 6 vykresluje přidělené finanční prostředky v jednotlivých letech dle priorit. Sloupcové grafy jsou priority 1 a 2, neboť udělené dotace jsou v podobných hodnotách. Spojnicový graf znázorňuje výši udělených dotací pro prioritu 3, do které je alokováno nejvíce financí.

Podpořené kulturní statky

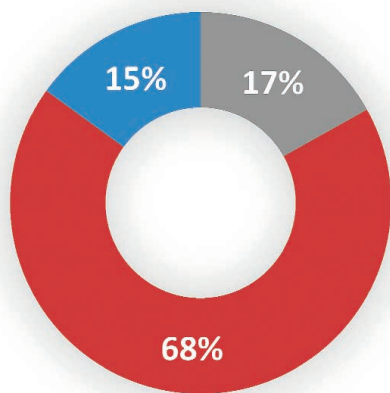
Projekty rozvíjejí hodnoty buď konkrétního statku zapsaného na Seznamu světového dědictví³ či na Národním indikativním seznamu,⁴ anebo se projekt může věnovat problematice všech statků světového dědictví na území České republiky. Následující odstavce analyzují poměr podpory u konkrétních statků, nicméně je nutné podotknout, že výše a četnost finanční podpory jsou ovlivněny několika faktory, kte-

■ Poznámky

3 Na Seznam světového dědictví je v současnosti připsáno z českých památek: Historické jádro Prahy a Průhonický park, Historické jádro Českého Krumlova, Historické jádro Telče, Historické jádro Kutné Hory, Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, Lednicko-valtický areál, Vesnická památková rezervace Holašovice, Zahradky a zámek v Kroměříži, Zámek v Litomyšli, Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci, Vila Tugendhat v Brně, Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči, Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladru, Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, Slavná lázeňská města Evropy.

4 Na tomto seznamu v současnosti figuruje z českých památek Betlém v Novém lese u Kuksu, horský hotel a výsilač na Ještědu, hrad Karlštejn, industriální soubory v Ostravě, lázně Luhačovice, památky Velké Moravy: slovanské hradiště v Mikulčicích a kostel sv. Margity Antiochijské v Kopčanech, pevnost Terezín, renesanční domy ve Slavonicích, rozšíření světové památky Historické jádro Prahy o další významné stavby v okolí (Müllerská vila, kostel Nejsvětějšího Srdce Páně na Vinohradech), ruční papírna ve Velkých Losinách, skalní města v Českém ráji, třeboňské rybníkářské dědictví, Žatec a krajina žateckého chmele, čistírna odpadních vod v Praze-Bubenči.

■ OBECNÉ ■ SEZNAM ■ NIS

7

Obr. 7. Počty projektů v letech 2008–2021. Zpracovali: autoři článku.

rými jsou rok zapsání statku na Národní indikativní seznam či Seznam světového dědictví, podstata a rozsah statku (jsou jimi jak solitérní kulturní památky, tak jejich soubory rozličného rozsahu, ale také kulturní krajiny a historické celky). Svou roli hraje také aktivita zainteresovaných skupin kolem jednotlivých statků a jejich postoj k žádání o finanční prostředky z veřejných rozpočtů.

Souhrnné rozdělení počtu projektů za sledované období zobrazuje obr. 7, kde jsou projekty rozděleny do kategorie obecné, zapsané na Seznamu a zapsané na Indikativním seznamu. Obr. 8 ukazuje podíly počtu projektů rozvíjejících konkrétní statky světového dědictví zapsané na Seznamu.⁵ Nejvíce projektů se věnuje všem statkům světového dědictví, jedná se hlavně o projekty, jejichž žadatelem je České dědictví UNESCO, o. p. s. Z konkrétních kulturních památek jsou co do počtu projektů nejvíce podporovány zahrady a zámek v Kroměříži.

Obr. 9 znázorňuje počty projektů, které se věnovaly statkům uvedeným na Národním indikativním seznamu. Celkem bylo v letech 2008–2021 podpořeno osm památek z Národního indikativního seznamu, největší podíl projektů získal dotace na podporu památek Velké Moravy: slovanského hradiště v Mikulčicích a kostela sv. Margity Antiochijské v Kopčanech, přičemž příjemcem byla zejména Akademie věd ČR (Archeologický ústav).

Následující dva kruhové diagramy (obr. 10, 11) ukazují, jaký procentní podíl finančních prostředků z programu získaly projekty podporující konkrétní statek světového dědictví od roku 2008 do roku 2021.

Přestože bylo ohledně Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří podpořeno 27 projektů a ohledně Historického jádra Prahy a Průhonického parku 22 projektů, Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří získal na dotacích 5 % z celkově poskytnutých prostředků, kdežto Historické jádro Prahy a Průhonický park získaly 9 %. Lze to vysvětlit tím, že Hornickému regionu Erzgebirge/Krušnohoří se věnovalo více projektů, které byly méně finančně náročné, a Historickým jádrem Prahy a Průhonickým parkem se zabývaly projekty o větší finanční náročnosti.

Obecné

Největším příjemcem podpory z programu jsou projekty rozvíjející všechny památky světového dědictví na našem území (kategorizováno jako „obecné“). Celkem zde bylo podpořeno 63 projektů částkou 22 015 525 Kč, průměrně se částka poskytuje ve výši 349 453 Kč na jeden projekt, nejčastěji 200 000 Kč. Nejvyšší dotaci získal projekt spolku Českého dědictví UNESCO, o. p. s., s názvem Zvukový průvodce „O všech památkách UNESCO na všech památkách UNESCO“ ve výši 3 574 575 Kč v roce 2008. Maximálně bylo v této kategorii podáno 8 žádostí v jednom roce, a to v letech 2008, 2009 a 2012. Průměrně bylo podáno 5 žádostí ročně, nejméně 1 žádost v jednom roce.

Historické jádro Prahy a Průhonický park

V letech 2008–2021 získal tento statek světového dědictví z programu dotace v celkové výši 7 151 tis. Kč na 22 projektů, nejčastěji byly projekty podpořeny částkou 70 tis. Kč. Nejvíce projektů bylo podáno žadatelem Hlavním městem Prahou (7) a Botanickým ústavem AV ČR, v. v. i. (6), který je správcem Průhonického parku. Podpořeny byly 4 projekty v prioritě 1, 9 projektů v prioritě 2 a 10 projektů v prioritě 3, což lze hodnotit jako dobrý poměr v souvislosti se strategií ministerstva. Za zmínku stojí žadatel Deaf Travel, s. r. o., který od roku 2019 získává dotace pro své projekty, jež přibližují Prahu neslyšícím. Třetina projektů se věnovala Průhonickému parku, který je od roku 2010 součástí výše jmenovaného statku světového dědictví jako komponenta 02.

Historické jádro Českého Krumlova

Město Český Krumlov rozvíjelo 18 projektů celkovou dotační částkou 3 488 tis. Kč. V letech 2009 a 2012 byly podpořeny 3 projekty. Nejvyšší dotaci ve výši 700 000 Kč získala v roce 2016 společnost Foibos books, s. r. o., na publikaci Český Krumlov – historické centrum.

Průměrně bylo uděleno 203 tis. Kč na projekt. Nejčastějším příjemcem je Město Český Krumlov (10 projektů podpořených celkovou částkou 1 608 tis. Kč). Nejvíce projektů bylo podpořeno v prioritě 1.

Historické jádro Telče

Historické jádro Telče získalo podporu v rámci 19 předložených a podpořených projektů v celkové částce 3 915 tis. Kč. Nejčastěji byly projekty podpořeny částkou 200 tis. Kč. V prioritě 2 bylo podpořeno 9 projektů převážně se týkajících provedení stavebněhistorického průzkumu na státním zámku Telč. Nejčastějším žadatelem v počtu předložených projektů je Město Telč (10).

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

Rozvojem hodnot statku Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře se zabývalo 10 projektů, které byly podpořeny celkovou částkou 2 889 tis. Kč. V roce 2008 a 2012 získaly dotaci dva projekty, v ostatních letech vždy jeden projekt. Nejčastějším příjemcem byl Národní památkový ústav (předložil 6 žádostí, které byly podpořeny 64 % celkové dotační částky věnované tomuto statku světového dědictví). Kromě jednoho projektu byly veškeré předložené žádosti zařazeny v prioritě 1 a 2 (stavebněhistorické průzkumy apod.).

Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory a kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci

Statek světového dědictví Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory a kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci získal podporu prostřednictvím 17 podpořených projektů v celkové částce 4 024 tis. Kč. Žádosti rozvíjející tento statek světového dědictví byly podávány každý rok, tj. od roku 2008 až do roku 2015. Následovala pauza a další projekt byl předložen a podpořen až v roce 2020. Nejčastěji se poskytnutá finanční částka pohybovala kolem 200 tis. Kč v rámci jednoho projektu.

■ Poznámky

5 Detailnější rozbor jednotlivých památek viz níže. Co se názvů statků světového dědictví týče, jsou pro potřeby popisu grafů z praktických důvodů voleny zkratky většinou odkazující na název míst, se kterými jsou statky spjaty. Tyto zkratky neodpovídají oficiálním názvům, pod kterými byly statky zapsány na Seznam světového dědictví a které správně označují podstatu statku.

Obr. 8. Počet podpořených projektů celkem v letech 2008–2020. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 9. Počty projektů v letech 2008–2021 dle památek zapsaných na Národním indikativním seznamu. Zpracovali: autoři článku.

Lednicko-valtický areál

Tato rozsáhlá kulturní krajina získala prostřednictvím 22 projektů 6 213 tis. Kč na svůj rozvoj. Nejvíce finančních prostředků získal Národní památkový ústav díky 7 podaným projektům (celková výše dotační podpory: 2 069 tis. Kč). Žadatel, Biosférická rezervace Dolní Morava, o. p. s., také získal dotace na 7 projektů (celková výše dotační podpory: 1 858 tis. Kč), z toho 5 projektů bylo zaměřeno na prioritu 1, kdy byl aktualizován Management plan. Nejvíce projektů týkajících se tohoto statku světového dědictví bylo podáno v roce 2012.

Zahrady a zámek v Kroměříži

Zahrady a zámek v Kroměříži získaly celkově ze sledovaného dotačního programu nejvíce finančních prostředků ze všech konkrétních statků světového dědictví, a to celkem 9 242 tis. Kč, díky 46 předloženým projektům. Při porovnání pouze konkrétních památek světového dědictví bez kategorie obecné je to 15 % finančních prostředků alokovaných na program. Nejvíce financí získaly projekty v roce 2015 (1 091 tis. Kč na 6 projektů). Průměrná výše dotace na jeden projekt činí 197 tis. Kč. Projekty rozvíjející hodnoty Zahrady a zámku v Kroměříži jsou specifické ve své periodicitě. Opakoval se projekt Čítanka starých časů, který spadá do priority 2 týkající se stavebněhistorického průzkumu. Celkem pod tento projekt spadalo 6 žádostí předložených od roku 2012 do roku 2018, které byly podpořeny celkovou částkou 700 tis. Kč. Dalším opakujícím se projektem je festival Hortus Magicus, který od roku 2014 do roku 2021 každoročně získal dotaci, celkově již 3 495 tis. Kč (38 % z celkového objemu obdržených financí).

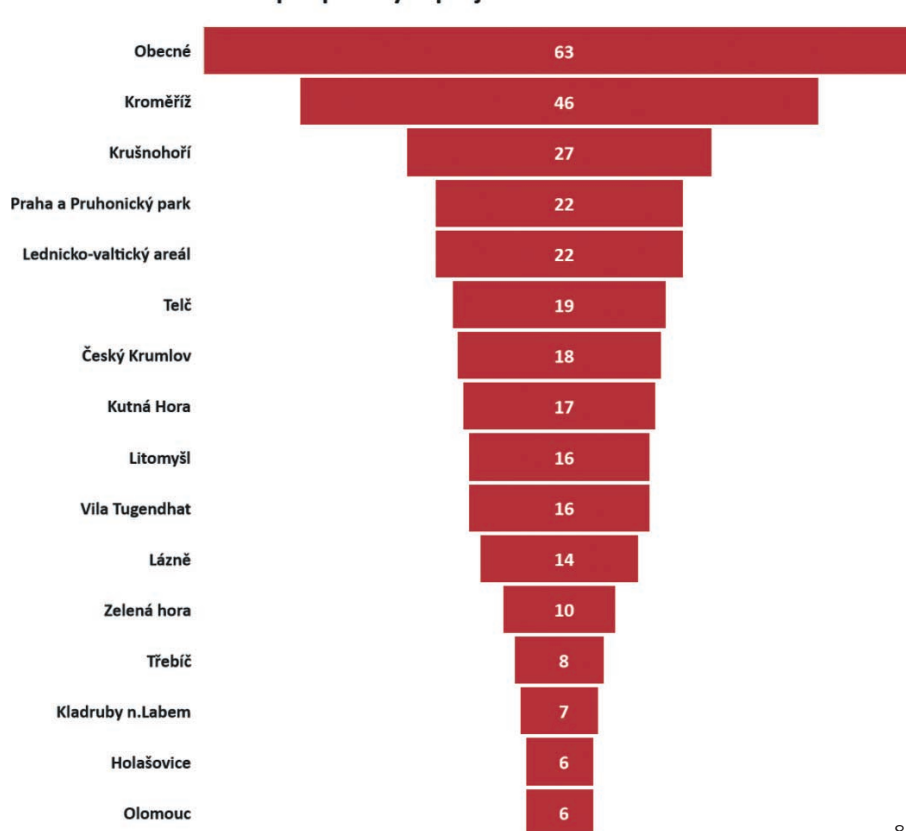
Vesnická památková rezervace Holašovice

Vesnická památková rezervace Holašovice byla podpořena v rámci 6 projektů částkou 2 206 tis. Kč. Předkladatelem 4 žádostí byla Obec Jankov, jejíž osadou Holašovice jsou; z nich se 3 projekty věnovaly prioritě 1 na zpracování Management planu Vesnické památkové rezervace Holašovice.

Zámek v Litomyšli

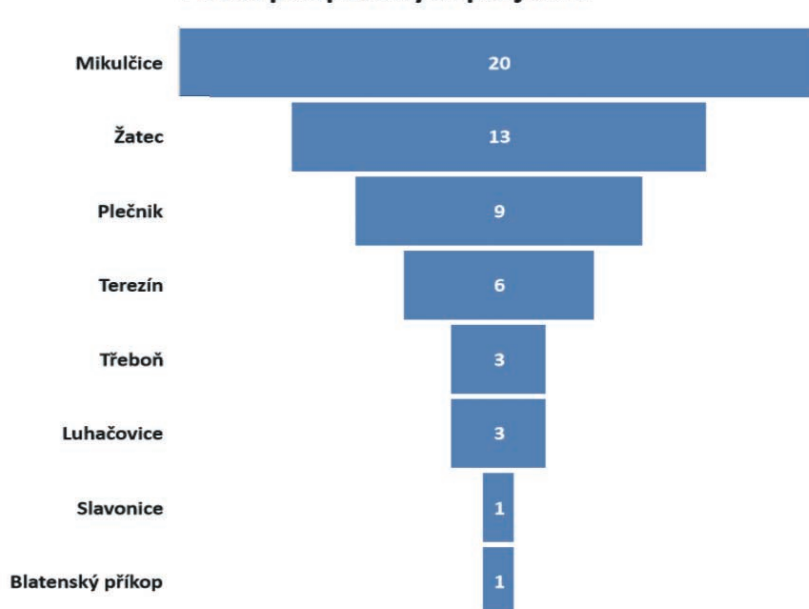
Nejčastějším žadatelem v rámci tohoto statku světového dědictví je Město Litomyšl; z 16

Počet podpořených projektů

8

Pocet podporených projektu

9

Obr. 10. Podíl dotace na konkrétní památku světového dědictví. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 11. Podíl dotace na konkrétní památku z Národního indikativního seznamu. Zpracovali: autoři článku.

projektů jich pod Město Litomyšl spadá právě 10. Nejčastěji se projekty týkaly průzkumů zejména sgrafitové výzdoby fasád zámek a kulturních událostí prezentujících zámek. Přestože se Zámek v Litomyšli řadí k menším statkům na Seznamu, každoročně je přijata alespoň jedna žádost (výjimku tvoří roky 2008 a 2012) na podporu a rozvoj tohoto kulturního statku. Celkově byl Zámek v Litomyšli podpořen částkou 4 598 tis. Kč.

Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci

Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci patří mezi památky světového dědictví, na jejichž podporu nejsou příliš často předkládány žádosti, což je však dáno povahou této památky (soliterní sochařsko-architektonická památka). Z celkové částky 1 861 tis. Kč čerpané v rámci 6 projektů připadla nejvyšší částka 1 026 tis. Kč na projekt Publikace – Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci v roce 2008 (obr. 12).

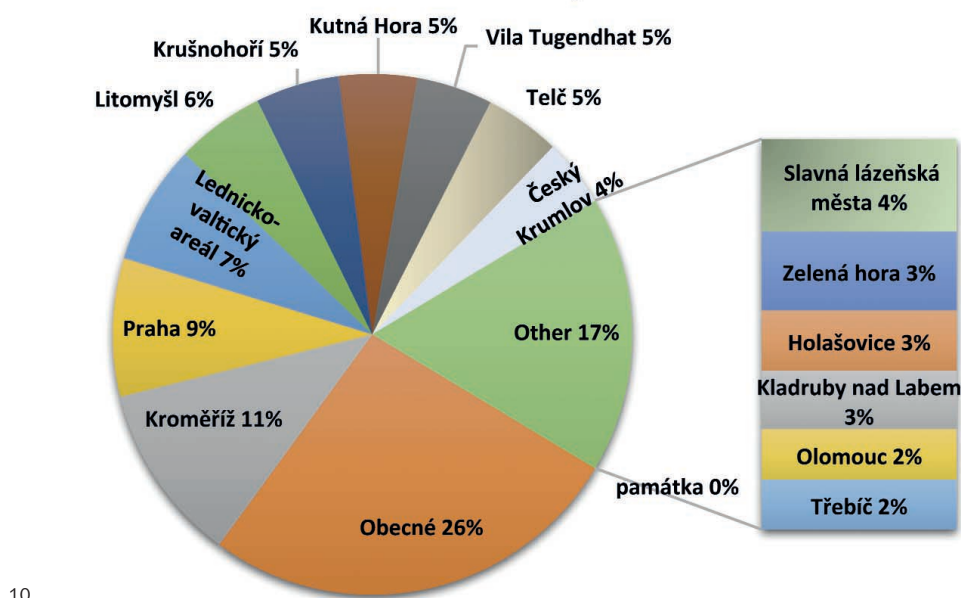
Vila Tugendhat v Brně

Nejaktivnějším žadatelem, který předložil 15 z 16 podaných žádostí na podporu projektů rozvíjejících hodnoty vily Tugendhat v Brně, bylo Muzeum města Brna, příspěvková organizace, které spravuje tuto památku světového dědictví. Vila Tugendhat celkově obdržela částku 3 945 tis. Kč. Nejvíce žádostí bylo podáno v roce 2012 (4 projekty). Tyto žádosti pokryly všechny priority programu.

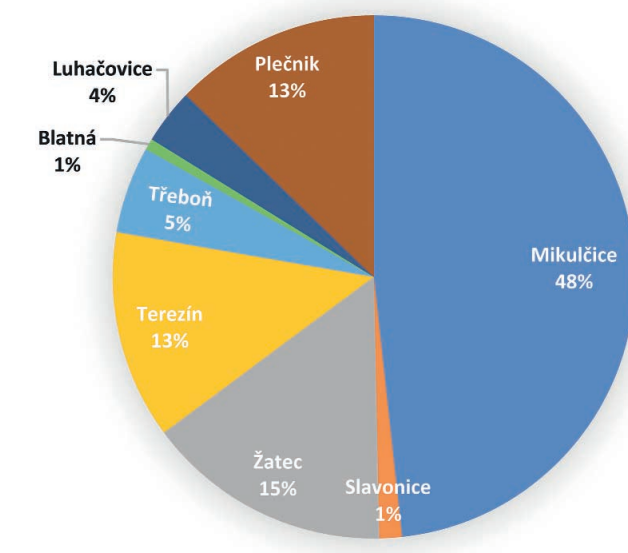
Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči

Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči byly od roku 2008 podpořeny prostřednictvím 8 projektů v celkové dotační částce 1 824 tis. Kč. Žadatelé byli pouze dva – Město Třebíč a Městské kulturní středisko Třebíč. Větší částku (59 % všech prostředků poskytnutých pro rozvoj hodnot daného statku světového dědictví) získalo Městské kulturní středisko Třebíč, a to hlavně díky projektu Třebíč – 15 let v elitní společnosti, který byl podpořen 400 tis. Kč v roce 2018. Všechny projekty Městského kulturního střediska Třebíč se týkaly 3. priority, naproti tomu Město Třebíč nepodalo v této prioritě ani jednu žádost.

Podíl celkové výše dotace

Podíl celkové výše dotace, NIS

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří byl zapsán na Seznam světového dědictví v roce 2019. V rámci programu byl podpořen prostřednictvím 27 projektů, které získaly celkově částku 4 348 tis. Kč. První žádost byla podána v roce 2012, jednalo se o zpracování Management planu. Vzhledem k územnímu rozsahu krajiny jsou zde žadatelé jak Ústecký kraj, tak i Karlovarský kraj. Karlovarský kraj je nejčastějším příjemcem příspěvků (přijal 40 % z celkové

částky poskytnuté Hornickému regionu Erzgebirge/Krušnohoří), mj. protože byl nositelem žádostí týkajících se podpory vytvoření nominální dokumentace.

Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech

První projekt týkající se této kulturní krajiny získal podporu v roce 2009, tedy 10 let před zápisem tohoto statku na Seznam světového dědictví. Celkově bylo podpořeno 7 projektů

Obr. 12. Publikace *Sloup Nejsvětější Trojice* vydaná Statutárním městem Olomouc ve spolupráci s Muzeem umění Olomouc, 2008. Převzato z: <https://www.muo.cz/obchod/katalog-1/sloup-nejsvetejši-trojice-51/>, vyhledáno 25. 5. 2022.

Obr. 13. Publikace nakladatelství Foibos books vydaná za podpory Ministerstva kultury ČR. Zdroj: Ministerstvo kultury ČR.

dotací v souhrnné výši 2 138 tis. Kč. Nejvyšší poskytnutá částka 600 tis. Kč (28 % z celkové přidělené výše dotací) byla přidělena projektu *Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem* – publikace žadatele Foibos books, s. r. o. (obr. 13). Nejčastějším žadatelem je Národní hřebčín Kladruhy nad Labem, který podal v historii programu 5 podpořených žádostí a který je zároveň správcem daného statku světového dědictví.

Slavná lázeňská města Evropy

Slavná lázeňská města Evropy jsou nejmladším statkem světového dědictví, zapsaným v roce 2021, a za Českou republiku jsou jejich součástí Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Poprvé byla podpořena v roce 2010. Celkově bylo podpořeno 14 projektů týkajících se tohoto statku světového dědictví celkovou částkou 3 395 tis. Kč. Nejčastějším příjemcem dotační podpory je dobrovolný svazek obcí České lázně – salony Evropy (4 předložené žádosti podpořené částkou 779 tis. Kč, tj. 23 % celkové částky čerpané tímto statkem). Společně s trojicí západočeských lázní byly součástí nominace také Luhačovice, které se ale na Seznam nedostaly, zůstávají však zapsány na Národním indikativním seznamu. Nejvíce prostředků z programu čerpala společnost Fornica graphics, s. r. o. (28 % z celkové částky alokované tomuto statku v historii programu), a to ve dvou projektech.

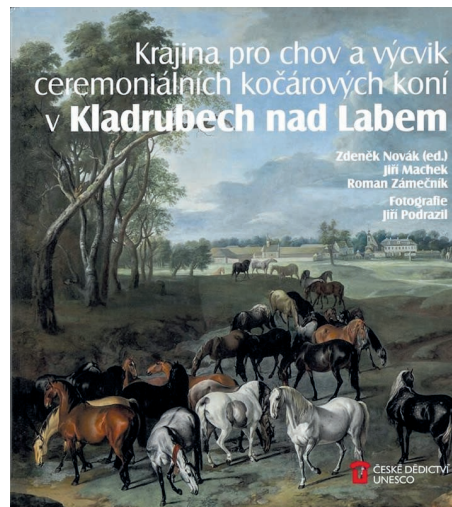
Příklad čerpání z programu: Žatec a krajina žateckého chmele

Následující část se věnuje potenciálnímu statku světového dědictví Žatec a krajina žateckého chmele a jeho historii čerpání finančních prostředků z Programu podpory pro památky světového dědictví. Jedná se o názorovou ukázkou toho, jaké penzum aktivit a výstupů lze z programu podpořit v průběhu času, od zápisu statku na Národní indikativní seznam přes proces nominace až po její vyhodnocení.

Statek Žatec a krajina žateckého chmele byl na Národní indikativní seznam zapsán v květnu

12

13

roku 2007 a v současné době prochází tato sériová⁶ nominace hodnocením v rámci snahy o zápis na Seznam světového dědictví. V rámci předemtného dotačního programu bylo od roku 2013 do roku 2021 včetně podpořeno 13 projektů věnujících se tomuto statku celkovou částkou 1 678 tis. Kč. Výši dotací čerpaných v jednotlivých letech ilustruje obr. 15 (v roce 2016 a 2019 nebylo z titulu čerpáno). Předkladatelem všech žádostí o dotaci bylo Město Žatec z pozice iniciátora nominace, který úzce spolupracuje s dalšími zainteresovanými subjekty.

V 1. prioritní oblasti programu byly Městem Žatcem předloženy čtyři žádosti, které byly podpořeny celkovou částkou 587 tis. Kč. Jednalo se o tvorbu první (analytické) a následně druhé (návrhové) části management planu „Památky pěstování a zpracování chmele a výroby piva v Žatci“, jež byla dotačně podpořena v letech 2013 a 2014. Město Žatec získalo z programu finanční prostředky také na využití a precizaci nominační dokumentace „Žatec – město chmele“ pro vícejazyčné účely v roce 2017. Management plan tvoří stejně jako nominační dokumentace nezbytnou součást nominačního svazku předkládaného Centru světového dědictví pro zápis statku na Seznam světového dědictví. V roce 2018 ovšem Výbor pro světové dědictví doporučil rozšíření nominace o příklad krajiny s chmelnicemi. Vzhledem k následnému posunu obsahu celé nominace od města Žatec také do okolní chmelařské krajiny a od výroby piva čistě k otázce chmelu, jeho pěstování, zpracování a obchodování, byly Management plan i původní nominační dokumentace v souladu s doporučením Výboru aktualizovány a upraveny. Úprava nominační dokumentace a její pře-

klad do anglického jazyka byly předmětem dotační podpory z programu v roce 2020.

Ukázku podpory vědecko-výzkumného projektu prohlubujícího poznání o historii a hodnotách potenciálního statku světového dědictví představuje poskytnutí dotací projektu tohoto charakteru v letech 2018 a 2020. Konkrétně se jednalo o průzkum a dokumentaci historických krovů městských domů v Žatci (půdy žatecké zástavby byly běžně využívány zejména pro sušení chmele), jenž probíhal ve dvou etapách a celkově díky programu obdržel 234 tis. Kč.

Nejvíce podpořených žádostí předložilo Město Žatec v rámci priority č. 3 zahrnující prezentaci, osvětu a edukaci. Na sedm takovýchto projektů bylo čerpáno v letech 2015, 2017, 2018, 2020 a 2021 celkem 857 tis. Kč. Poskytnuté finanční prostředky umožnily provedení rešeršů filmových dokumentů z Národního filmového archivu spjatých s oblastí Žatecka k vydání reprezentativní knihy „Žatec – město chmele“, k reedici a aktualizaci publikace „Výroby piva v Žatci“ či k vytvoření průvodce „Procházka po chmelařských objektech v Žatci“ a edukační publikace pro děti „Chmelová abeceda“. Z programu bylo také financováno vytvoření webové prezentace chmelařské krajiny okolí města Žatec a obce Zálužice – Stekník a na této webové stránce umístění tematické mapy,⁷ výroba panelové výstavy aj., přičemž veškeré tyto výstupy mají za cíl přiblížení a po-

■ Poznámky

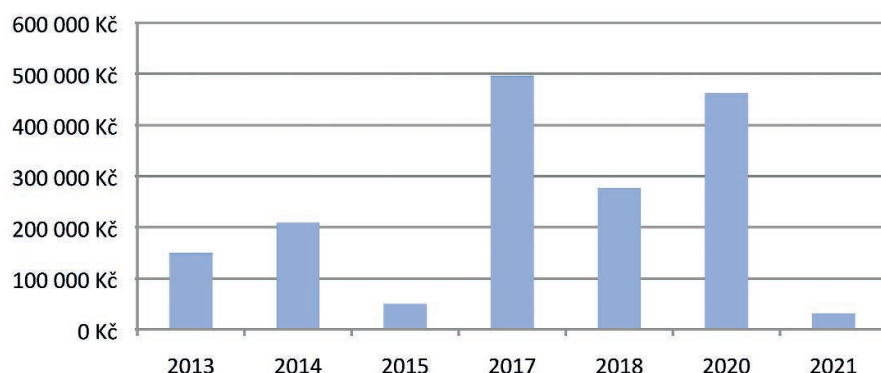
⁶ Nominovaný statek Žatec a krajina žateckého chmele sestává ze dvou komponent – komponenty 01 chmelařské krajiny a komponenty 02 města Žatec.

PRIORITA DOTACE V TIS. KČ

1	14 417
2	14 369
3	65 714

14

Výše poskytnuté dotace v jednotlivých letech

15

Obr. 14. Dotace dle priorit během let 2008–2021. Zpracovali: autoři článku.

Obr. 15. Dotace pro podporu statku Žatec. Zpracovali: autoři článku.

pularizaci předmětné sériové nominace a její cesty za zapsáním na Seznam světového dědictví.

Pro úplnost je nutné zmínit, že Program podpory pro památky světového dědictví není jediný dotační titul Ministerstva kultury, který je využíván v rámci správy a rozvoje sledované kulturní krajiny. Nejčastěji bylo čerpáno z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, který mohl poskytnout největší objem finančních prostředků. V rámci efektivního vícezdrojového financování jsou čerpány finanční prostředky také z dotačních programů dalších resortů, kraje a z jiných dostupných zdrojů. I přes veškeré uvedené alternativní možnosti kofinancování tvoří Program podpory pro památky světového dědictví nenahraditelný zdroj prostředků, který díky svému zaměření pomáhá optimálně pod-

porovat rozvoj statků světového dědictví včetně těch potenciálních a naplňovat tak jejich specifické potřeby.

Mgr. Jiří VAJČNER, Ph.D.
Ministerstvo kultury ČR
jiri.vajcner@mkcr.cz

Ing. Mgr. Monika ERETOVÁ
Ministerstvo kultury ČR
monika.eretova@mkcr.cz

Ing. Markéta MEISEROVÁ
Ministerstvo kultury ČR
marketa.meiseroва@mkcr.cz

■ Poznámky

7 Webová prezentace je dostupná zde: <https://www.zatec-and-the-landscape-of-saaz-hops.com/>, vyhledáno 28. 2. 2022.

Cultural heritage in war-stricken Ukraine: Up close and personal

This was supposed to be a general informative overview of the present state of Ukraine's cultural heritage – the condition of its monuments, its historical sites, and museum collections on the 80th+ day of the Russian-Ukrainian war. Ukrainians do not count weeks and months now the way they used to, they might not know whether it's Monday or Friday, but they do know the number of days they've managed to survive so far.

With the first written words of this article, I realized that being so immersed in the crater formed by an ongoing epic combat leaves no chance for an impartial and unemotional report, and I ask the readers to kindly forgive me for that.

A safari for Ukrainian cultural heritage

The present war between Russians and Ukrainians is not the first civilisational clash between these nations, but it is most definitely the first one in which Ukraine, surprisingly for its antagonist, is strong enough to win, specifically due to all the international support. The Russian empire as a narrative is unable to exist without Ukraine being its vassal – its very essence was, and continues to be, a looting of Kievan Rus' history, specifically its relics and antiquities. This is because without the latter, the myth claiming that Russia is the successor of one of the strongest states in the Medieval Eastern Europe loses any credibility whatsoever.

Looting Ukrainian rarities became a nasty habit among Russians starting in the 12th century, when Prince Andrey Bogolyubsky,¹ the son of the founder of Moscow, burned down Kyiv and stole one of its most precious relics – the Vyshgorod icon of the Mother of God (attributed to St. Luke, according to legend), which has been named the Virgin of Vladimir ever since. As the Kyivan Chronicle of that time states: "His troops looted the town for two days, including Podil and Hora, the monasteries, among them St. Sophia's Cathedral and Church of the Tithe dedicated

■ Footnotes

¹ To be historically accurate, there were 19 other princes from northern Muscovite lands with him, yet the looting of Kyiv is traditionally attributed to him as to the most renowned one amongst them.